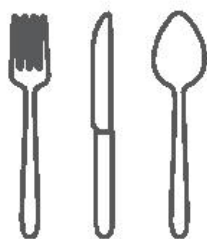

1

Виделки. Ножі. Ложки.

У такому порядку.

Певна річ, Брітт-Марі не з тих людей, які беруться засуджувати інших. Аж ніяк.

Та жодній цивілізованій людині, без сумніву, ніколи й на думку не спаде розкласти столове начиння в шухляді не в тому порядку, в якому воно має бути розкладене.

Ми ж не тварини, правда?

Звичайний січневий понеділок. Вона сидить за столом у бюро з працевлаштування. Ясно, що ніякого столового начиння тут немає, але воно все крутиться в неї в голові, бо якийсь чином ніби втілює все те, що пішло не так останнім часом. Столове начиння слід складати так, як заведено, бо плин життя не має порушуватися. Нормальне життя – пристойне. У нормальному житті ти прибираєш кухню, підтримуєш порядок на балконі й піклуєшся про дітей. Це важка робота – набагато важча, ніж може здатися. І в нормальному житті ти точно не опиняєшся в бюро з працевлаштування.

У дівчини, яка тут працює, ну страшенно коротке волосся, помічає Брітт-Марі, – наче в чоловіка. Не те щоб у цьому було щось не так, – ясно, це ж зараз модно. Дівчина тицяє в папірець і усміхається, явно поспішаючи.

– Будь ласка, просто впишіть сюди своє ім'я, номер соціального страхування і адресу.

Брітт-Марі має зареєструватися. Наче вона якийсь злочинець. Наче вона прийшла сюди вкрасти роботу, а не знайти її.

– З молоком і цукром? – питає дівчина, наливаючи каву в пластикову чашку.

Брітт-Марі нікого не засуджує. В жодному разі. Але де ж таке видано? Пластикові чашки! У нас що, війна? Їй кортить висловити все це дівчині, але оскільки Кент завжди закликає її «бути соціально відкритою», Брітт-Марі лише усміхається якомога дипломатичніше, чекаючи, що їй запропонують якусь підставку під чашку.

Кент – це чоловік Брітт-Марі. Він – підприємець. Неймовірно, неймовірно успішний. У нього ділові стосунки з Німеччиною, і він надзвичайно, надзвичайно соціально відкритий.

Дівчина пропонує їй дві крихітні одноразові картонні коробочки з отим молоком, яке не треба зберігати в холодильнику. Потім простягає пластикову чашку, з якої стирчить оберемок пластикових ложечок. У Брітт-Марі такий ошелешений вигляд, наче їй, як мінімум, простягли збиту тварину.

Вона трясє головою і проводить рукою по столу, ніби змітаючи невидимі крихти. Всюди на столі – купи безладно розкиданих паперів. У дівчини явно не вистачає часу навести тут лад, розуміє Брітт-Марі, – вочевидь, вона аж надто заклопотана своєю кар'єрою.

– Гарзд, – привітно каже дівчина, знову беручи до рук бланк, – впишіть отут свою адресу.

Брітт-Марі втуплюється у свої коліна. Як би їй хотілося зараз бути вдома зі своєю шухлядою для столового

начиння. Як би їй хотілося, щоб поряд був Кент, бо саме Кент завжди заповнював усілякі бланки.

Коли дівчина знову збирається щось сказати, Брітт-Марі перебиває її.

— Ви забули дати мені підставку, — каже Брітт-Марі, усміхаючись з усією соціальною відкритістю, на яку тільки здатна. — Мені б не хотілося понаставляти плям на вашому столі. Чи не могли б ви мені дати що-небудь підстелити під мою... чашку з кавою?

Брітт-Марі говорить тим виразним тоном, до якого вона завжди вдається, коли їй треба зібрати в кулак усю свою люб'язність, навіть називаючи «чашкою» те, що насправді є всього-на-всього якоюсь пластиковою посудиною.

— О, не турбуйтеся, поставте де-небудь.

Наче все в житті так просто. Наче використання підставок або наведення ладу в шухляді зі столовим начинням — це так собі, дурниця. Дівчина, яка точно ні за що має і підставки, й справжні чашки, й навіть дзеркала, судячи з її зачіски, тим часом постукує ручкою по бланку біля рядка «адреса».

— Але ж не можна отак просто ставити чашки на стіл. Від цього на столі залишаються плями, ви ж розумієте?

Дівчина кидає погляд на стільницю, поверхня якої має такий вигляд, наче якісь малі діти намагалися їсти картоплю просто з неї. Виделками. У темряві.

— Насправді це вже не має ніякого значення. Стіл старезний і весь подряпаний! — каже вона, усміхаючись.

Усередині Брітт-Марі все просто заходиться від крику.

— Гадаю, вам і на думку не спадає, що це тому, що ви не користуєтеся підставками під чашки, — бурчить вона, і зовсім не тоном «пасивно-агресивної», як діти Кента колись її охрестили, думаючи, що вона їх не чує. Насправді

Брітт-Марі не «пасивно-агресивна». Вона дуже доброзичлива. Після того, як вона почула, що діти Кента називають її «пасивно-агресивною», Брітт-Марі кілька тижнів була просто надзвичайно доброзичливою.

Обличчя дівчини з бюро працевлаштування трохи напружується.

— Гарзд... То як, ви кажете, ваше ім'я? Брітт, так?

— Брітт-Марі. Тільки сестра називає мене Брітт.

— Добре, Брітт-Марі, якщо не складно, чи не могли б ви просто заповнити бланк. Будь ласка.

Брітт-Марі уважно вдивляється в папірець, який вимагає, щоб вона вказала, де вона живе й хто вона така. Це ж яку купу папірців треба сьогодні мати, щоби просто вважатися людською істотою. Абсурдна кількість паперової тяганини лише для того, щоб цю істоту сприймали за частину соціуму. Нарешті Брітт-Марі неохоче вписує своє ім'я, номер соціального страхування та номер свого мобільного телефону. Рядок для адреси лишається порожнім.

— А яка у вас освіта, Брітт-Марі?

Брітт-Марі нервово стискає сумочку.

— Можу вас запевнити, що освіта в мене чудова.

— Але формальної освіти у вас немає?

— До вашого відома, я розв'язала неймовірну кількість кросвордів. А цього не зробиш без освіти.

Вона відпиває крихітний ковточок кави. Це зовсім не схоже на каву, яку готує Кент. Кент готує дуже смачну каву, це визнають усі. Брітт-Марі відповідає за підставки для чашок, тоді як Кент відповідає за каву.

— Зрозуміло... А чим вам доводилось займатися в житті?

— Востаннє я працювала офіціанткою. У мене були прекрасні рекомендації.

На обличчі дівчини зажеврила надія.

– А коли це було?

– У 1978 році.

– А-а... і з того часу ви більше не працювали?

– Із того часу я працювала щодня. Я допомагала своєму чоловікові управляти компанією.

Надія знову освітлює обличчя дівчини.

– А чим саме ви займалися в тій компанії?

– Я піклувалася про дітей і підтримувала порядок у домі, щоб він мав пристойний вигляд.

Дівчина посміхається, приховуючи розчарування, як завжди посміхаються люди, коли не можуть відрізнити «помешкання» від «дому». Їм не вистачає вдумливості, щоб відчути цю різницю. Бо там, де вдумливість, там і підставки, і справжні чашки для кави, і ліжка, які вранці застеляються настільки туго напнутими покривалами, що, як жартує Кент у колі своїх знайомих, коли ви перечепитесь через поріг, заходячи в спальню, то «ймовірність зламати ногу буде менша, якщо ви приземлитесь на підлогу, а не на ті покривала». Брітт-Марі сердиться, коли він так говорить. Адже культурні люди, переступаючи поріг спальні, зазвичай піднімають ноги.

Коли Брітт-Марі й Кент кудись ідуть, вона посипає матрац содою хвилини за двадцять до того, як застеляти ліжко. Сода вбирає бруд і вологу, від чого матрац лишається свіжішим. Сода для Брітт-Марі – перша помічниця. Кент завжди побивається, що вони запізняться. Тоді Брітт-Марі складає руки на животі й каже: «Я просто мушу прибрати ліжко, перш ніж ми поїдемо, Кенте. Тільки уяви, якщо ми раптом помremo!»

Ось тому-то Брітт-Марі й ненавидить усі ці подорожі. Смерть. Тут навіть сода не допоможе. Кент каже, що вона

перебільшує, але багато людей помирають, саме перебуваючи в дорозі, а що ж тоді подумає власник будинку, коли двері до їхнього помешкання доведеться вибити лише заради того, щоб виявити брудний матрац? Звісно, всі вирішать, що Кент і Брітт-Марі жили у власному бруді.

Дівчина зиркає на годинник.

— О...кей, — вимовляє вона.

Брітт-Марі вчуває в її голосі нотку іронії.

— Діти — близнюки, до того ж у нас є балкон. А балкон — це набагато більше роботи, ніж можна собі уявити.

Дівчина нерішуче киває.

— Скільки років вашим дітям?

— Дітям Кента. Їм по тридцять.

— Отже, вони живуть окремо?

— Певна річ.

— А вам шістьдесят три роки?

— Так, — зневажливо каже Брітт-Марі, наче це тут не має жодного значення.

Дівчина прокашлюється так, наче це якраз-таки має добряче значення.

— Ось що, Брітт-Марі. Чесно кажучи, через фінансову кризу й усе таке, знаєте, бракує робочих місць для людей у вашому... становищі.

Скидається на те, що «становище» — це не зовсім те слово, яким дівчина спочатку збиралася закінчити речення. Брітт-Марі терпляче всміхається.

— Кент каже, що фінансова криза вже закінчилася. Він підприємець, це треба розуміти. Тож він знається на цих речах, які, можливо, перебувають поза межами вашої компетенції.

Дівчина мимоволі примружується, шкодуючи за втраченим часом. Зиркає на свій годинник. Їй ніяково, й це

дратує Брітт-Марі. Вона швиденько вирішує зробити дівчині якийсь комплімент, просто щоб виказати свою доброзичливість. Роззирається по кімнаті, шукаючи щось, варте доброго слова, й нарешті спробується сказати, розпливаючись у найщирішій усмішці:

– У вас дуже сучасна зачіска.

– Що? О, дякую, – відповідає дівчина, сором'язливо торкаючись кінчиками пальців до волосся.

– Це дуже сміливо – так коротко стригтися, маючи настільки великий лоб.

Чому це в неї такий ображений вигляд, дивується Брітт-Марі. От і будь після цього товариською із сучасною молоддю. Дівчина підводиться зі стільця.

– Дякую, що зайшли, Брітт-Марі. Ви внесені до нашої бази даних. Ми вам зателефонуємо!

Вона простягає руку, щоб попрощатися. Брітт-Марі встає, притримуючи рукою чашку з кавою.

– Коли?

– Ну, важко сказати.

– А я, значить, маю сидіти й чекати, – парирує Брітт-Марі з дипломатичною усмішкою. – Наче мені більше нема чого робити?

Дівчина судомно сковтує.

– Моя колега зв'яжеться з вами щодо навчальних курсів для тих, хто шукає роботу, і...

– Мені не потрібні курси. Мені потрібна робота.

– Безумовно, але важко сказати, коли щось з'явиться...

Брітт-Марі дістає з кишені записник.

– Тоді, скажімо, завтра?

– Що?

– Завтра щось може з'явитися?

Дівчина прокашлюється.

– Ну, можливо, але я б не...

Брітт-Марі витягає із сумочки олівець, незадоволено розглядає його й звертається до дівчини:

– Чи можу я попросити у вас стругачку для олівця? – питає вона.

– Стругачку для олівця? – перепитує дівчина, наче її попросили про якийсь магічний артефакт тисячолітньої давнини.

– Я маю занести нашу зустріч до списку справ.

Деякі люди не розуміють цінності списків, але Брітт-Марі не з таких людей. У неї стільки тих списків, що вже треба скласти окремий список усіх списків. Бо мало що може статися. Ану ж вона помре? Або забуде купити соди.

Дівчина пропонує їй кулькову ручку й щось лепече про те, що в неї «взагалі-то, завтра на це не буде часу», – та вся увага Брітт-Марі прикута до ручки.

– Хіба можна писати список чорнилом? – обурюється Брітт-Марі.

– Це все, що в мене є, – каже дівчина, завершуючи розмову. – Чи можу я ще чимось вам допомогти, Брітт-Марі?

– Ха, – за мить відповідає Брітт-Марі.

Вона так часто каже. «Ха». Не так, як у «ха-ха», а як в «ага», вимовленому особливо розчарованим тоном. Як ото, коли ви знаходите недбало кинутий мокрий рушник на підлозі ванної.

«Ха». І вимовивши це, Брітт-Марі завжди одразу міцно стискає губи, підкреслюючи, що то було її останнє слово у цій розмові. Хоча воно рідко буває останнім.

Дівчина вагається. Брітт-Марі з огидою хапає ручку. Зазирає в записник, у список під назвою «Вівторок», і вгорі,

над пунктами «Прибирання» і «Покупки», записує: «Бюро з працевлаштування має мені зателефонувати».

Віддає ручку.

– Було дуже приємно зустрітися з вами, – каже дівчина голосом робота. – Ми вам зателефонуємо!

– Ха, – каже Брітт-Марі, киваючи.

Брітт-Марі виходить із бюро працевлаштування. Дівчина, вочевидь, вирішує, що вони бачилися востаннє, бо ж вона навіть не уявляє, наскільки скрупульозно Брітт-Марі дотримується своїх списків. Ясно, що вона ніколи не бачила балкона Брітт-Марі.

А це – напрочуд, напрочуд презентабельний балкон.

Надворі січень, у повітрі – зимовий холод, а на землі – ні сніжинки. І не віриться, що температура нижче нуля. Найгірший час року для балконних рослин.

Вийшовши з бюро, Брітт-Марі заходить у супермаркет, і це не її звичний супермаркет, де вона купує все за своїм списком. Вона не любить ходити в магазин сама, бо не любить штовхати возика для покупок. Зазвичай возика штовхає Кент, а Брітт-Марі йде поруч і тримається за краєчок того возика. І зовсім не для того, щоб кермувати, а тільки через те, що їй подобається триматися за ті речі, за які тримається він. Щоб відчувати, що вони йдуть кудись разом.

О шостій вечора Брітт-Марі їсть холодну вечерю. Вона звикла сидіти всю ніч, чекаючи Кента, тому й тепер намагається покласти в холодильник його порцію. Але єдиний тутешній холодильник напханий крихітними пляшечками з алкоголем. Вона опускається на ліжко, і це не її ліжко, й розтирає підмізинний палець – так вона робить, коли нервується.

Кілька днів тому вона сиділа на власному ліжку, надзвичайно ретельно почистивши содою матрац, і крутила на пальці свою обручку. Тепер вона розтирає білу смужку на шкірі пальця, де колись та обручка була.

У цього будинку є адреса, але це, звичайно, не помешкання й не домівка. На підлозі стоять два пластикових ящики для балконних квітів, але в цій готельній кімнаті балкона немає. Брітт-Марі нема кого чекати, сидячи всю ніч.

Та вона все одно сидить.

2

Бюро з працевлаштування відчиняється о 9.00. Брітт-Марі чекає до 9.02, і аж тоді заходить, бо їй не хочеться здатися настирливою.

— Ви мали мені сьогодні зателефонувати, — заявляє вона анітрохи не настирливо, коли дівчина відчиняє двері кабінету.

— Що? — вигукує дівчина, її обличчя начисто позбавлене позитивних емоцій. Навколо неї люди в такому ж, як у неї, вбранні. У кожного в руках пластикова чашка. — Е-е-е, знаєте, у нас тут починаються збори...

— О, авжеж. Гадаю, це важливо? — каже Брітт-Марі, розправляючи на спідниці тільки їй видиму зморшку.

— Ну, так...

— А я, звісно, діло десяте.

Дівчину пересмикує так, наче її одяг раптово став затісним.

— Послухайте, вчора я вам сказала, що зателефоную, коли щось з'явиться. Та я ж не казала, що це буде сього...

— Але ж я записала це у свій список, — відказує Брітт-Марі, дістає свого записника й тицяє пальцем у розкриту сторінку. — Я б не записувала, якби ви мені не сказали, ви ж маєте це розуміти. Ви ще й змусили мене чорнилом це записати!

Дівчина глибоко зітхає.

– Послухайте, мені дуже шкода, якщо сталося якесь непорозуміння, але мені треба повертатися на збори.

– Може, якби ви менше сиділи на зборах, то у вас було би більше часу, щоб знаходити людям роботу? – зауважує Брітт-Марі, коли дівчина зачиняє двері.

Брітт-Марі залишається в коридорі сама. Вона помічає на дверях кабінету дівчини дві наклейки, саме під ручкою. На такій висоті, де їх могла наклеїти дитина. На обох – футбольні м'ячі. Це нагадує їй про Кента, бо Кент любить футбол. І любить він його більше за все на світі. Він любить футбол навіть більше, ніж, купивши щось, хвалитися всім, скільки це коштує.

Під час великих чемпіонатів із футболу додатки з кросвордами в газетах заміняють на спеціальні вкладки про футбол, і тоді від Кента годі й слова нормального добитися. Коли Брітт-Марі питає, що б йому хотілося на вечерю, він, навіть не відриваючи очей від газети, тільки щось мугикає про те, що це не має жодного значення.

Брітт-Марі так і не пробачила футболу цього. Того, що він забирає у неї Кента, й того, що позбавляв її додатка з кросвордами.

Брітт-Марі розтирає білу смужку на підмізинному пальці. Згадує, як останнього разу в ранковій газеті замінили додаток із кросвордами на вкладку про футбол. Тоді вона перечитала всю газету разів чотири, сподіваючись знайти бодай малесенький кросвордик десь у куточку. Кросворда вона так і не знайшла, зате натрапила на статтю про померлу жінку такого ж віку, як і сама Брітт-Марі. І тепер та стаття ніяк не йде їй із голови. Там розповідалося, як та жінка пролежала мертвою кілька тижнів, перш ніж її

знайшли, аж коли сусіди поскаржилися на поганий запах із її квартири. Та стаття все крутилася в голові Брітт-Марі, її не полишала думка про те, який це буде кошмар, якщо сусіди почнуть скаржитися на поганий запах. У статті було сказано, що смерть настала через «природні причини». Сусідка розповідала, що коли домовласник зайшов у квартиру, «на столі так і стояла жінчина вечерея».

Брітт-Марі спитала Кента, як він думає, що та жінка їла. Вона подумала, як це, мабуть, жахливо – померти посеред власної вечері, наче від поганої їжі. Кент пробурчав, що навряд чи це має велике значення, і зробив телевізор гучніше.

Брітт-Марі підняла сорочку Кента з підлоги в спальні і, як завжди, поклала її в пральну машину. Потім вона її випрала й перекинула його електробритву на інше місце у ванній. Кент часто каже, що вона десь «ховає» його бритву, коли стоїть вранці у ванній і репетує: «Брі-і-і-т-Марі-і-і!», бо не може її знайти. Але Брітт-Марі й не збиралася її ховати. Вона її перекидала. А це не одне й те ж саме. Іноді вона її перекидала, бо в цьому була потреба, а іноді робила це, бо їй подобалося слухати, як він вранці вигукує її ім'я.

Через півгодини двері до кабінету дівчини відчиняються. З'являються люди; дівчина прощається з ними й радісно всміхається, аж поки не помічає Брітт-Марі.

– О, ви все ще тут. Отож, як я й сказала, Брітт-Марі, мені справді дуже шкода, але в мене немає часу, щоб...

Брітт-Марі підводиться і струшує невидимі крихти зі спідниці.

– Я бачу, ви любите футбол, – припускає Брітт-Марі, киваючи на наклейки на дверях. – Це, мабуть, здорово.

Обличчя дівчини просвітлюється.

— Так. Ви теж?

— Звісно, що ні.

— Гарзд... — дівчина нетерпляче зиркає на наручний годинник, а потім кидає погляд на годинник на стіні. Ясно, що вона рішуче постановила собі якомога швидше позбутися Брітт-Марі, тому Брітт-Марі терпляче усміхається і вирішує сказати щось дружнє.

— У вас сьогодні інша зачіска.

— Що?

— Не така, як учора. Думаю, що це так по-сучасному.

— Що, зачіска?

— Не заморочуватися.

І тут-таки додає:

— Не те щоб у цьому було щось погане. Насправді це дуже практично.

Правду кажучи, волосся в дівчини коротке й стирчить колючими пасмами, ніби хтось розлив апельсиновий сік на ворсистий килимок. Кент завжди розливав своє питво — горілку з апельсиновим соком — на килимок, коли дивився футбольні матчі, поки одного разу Брітт-Марі це не набридло, й вона перенесла той килимок у вітальню. Це було тринадцять років тому, але вона й досі часто про це згадує. У цьому сенсі килимки Брітт-Марі й спогади Брітт-Марі мають багато спільного: і те, й те дуже складно відчистити.

Дівчина прокашлюється.

— Послухайте, я б із задоволенням поговорила з вами ще, але запевняю вас, що зараз у мене зовсім немає часу.

— А коли у вас буде час? — Брітт-Марі виймає записника й методично переглядає свій список. — О третій?

— У мене розписаний увесь день...

– Мене влаштує о четвертій, чи навіть о п'ятій годині, – пропонує Брітт-Марі, трохи подумавши.

– Ми зачиняємось о п'ятій сьогодні, – каже дівчина.

– Отже, домовимося на п'яту годину.

– Що? Ні, ми зачиняємось о п'ятій...

– Але ми в жодному разі не можемо зустрітися пізніше п'ятої, – протестує Брітт-Марі.

– Що? – каже дівчина.

Брітт-Марі усміхається з надзвичайним, надзвичайним терпінням.

– Я не збираюся влаштовувати тут сцен. Зовсім ні. Але, любя моя дівчино, культурні люди вечеряють о шостій, тому зустрічатися після п'ятої – це, безумовно, трохи запізно, ви згодні? Чи ви хочете сказати, що ми могли б зустрітися під час вечері?

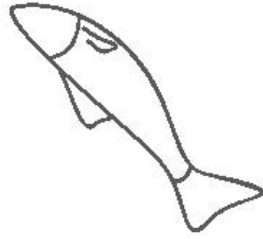
– Ні... Тобто... Що?

– Ха. Гаразд, тоді постарайтеся не спізнюватися. Щоб картопля не захолола.

І вона занотовує у свій список: «18.00. Вечеря».

Дівчина щось гукає вслід Брітт-Марі, але та вже пішла, бо в неї і справді немає часу стояти тут і теревенити цілий день.

3

Уже 16.55. Брітт-Марі чекає надворі перед бюро з працевлаштування, бо було б нетактовно прийти на зустріч зрано. Вітер ніжно куйовдить її волосся. Вона так сумує за своїм балконом, що їй навіть боляче думати про нього — вона заплющує очі так міцно, що в неї аж починають боліти скроні. Вечорами Брітт-Марі часто знаходить собі якусь роботу на балконі, чекаючи Кента. Він завжди просить її не чекати на нього. А вона завжди чекає. Зазвичай вона з балкона помічає його машину, й коли він заходить у квартиру, вечерю вже накрито на столі. Щойно Кент засинає в їхньому ліжку, вона піднімає з підлоги його сорочку й кладе її в пральну машину. Якщо комір брудний, Брітт-Марі спочатку обробляє його оцтом і содою. Рано-вранці вона встає, зачісує волосся, прибирає на кухні, збризкує розчином соди ящики для квітів на балконі й протирає всі вікна «Факсіном».

«Факсін» — це марка мийного засобу для скла, яким користується Брітт-Марі. Він навіть кращий за харчову соду. Брітт-Марі не відчуває себе повноцінною людською істотою, якщо не впевнена в тому, що десь напохваті в неї стоїть більш-менш повна пляшка цього засобу. Немає «Факсіна»? Тоді всього можна чекати. Отож вона занотувала: «Купити “Факсін”» у список покупок на сьогоднішній вечір (ї ледве стрималась, щоб не додати в кінці кілька знаків оклику,

підкреслюючи серйозність покупки). Потім Брітт-Марі пішла в супермаркет, і це був чужий супермаркет, де все було розставлене незвичним для неї чином. Вона запитала якогось молодого продавця про «Факсін». А той навіть не знав, що воно таке. Коли Брітт-Марі пояснила, що це її улюблена марка мийного засобу для скла, продавець лише стенов плечима й запропонував іншу марку. І це так розлютило Брітт-Марі, що вона дістала свій список покупок і поставила там знак оклику.

Продуктовий возик виривався з рук, і вона навіть переїхала собі ним ногу. Брітт-Марі заплющила очі, втягла щоки й пошкодувала, що поряд немає Кента. Вона знайшла сьомгу зі знижкою, набрала трохи картоплі й овочів. Із невеличкої полиці з написом «Канцтовари» взяла олівець і дві стругачки й поклала їх у возик.

— Ви учасниця клубу? — спитав її хлопець на касі.

— Учасниця чого? — підозріло запитала Брітт-Марі.

— Знижка на сьомгу тільки для учасників, — пояснив хлопець.

Брітт-Марі поблажливо всміхнулась.

— Бачте, це не мій звичний супермаркет. У моєму супермаркеті учасником є мій чоловік.

Хлопець простяг їй брошуру.

— Ви можете долучитися, це займе якусь секунду. Усе, що треба зробити, — це вписати ось сюди ваше ім'я та адресу і...

— Ні в якому разі, — негайно сказала Брітт-Марі. Бо й справді, скільки ж можна? Невже обов'язково реєструватись і вказувати своє ім'я та адресу, наче ти якийсь потенційний терорист, тільки для того, щоб купити шматок сьомги?

– У такому разі вам доведеться заплатити за сьомгу повну ціну.

– Ха.

Хлопець трохи знітився.

– Послухайте, якщо у вас недостатньо грошей із собою, я мож...

Брітт-Марі обурено подивилася на нього. Їй так хотілося рывкнути, але голосові зв'язки не слухалися.

– Любий юначе, у мене повно грошей. Повнісінько, – вона намагалася щосили крикнути це й шваркнути гаманцем об конвеєрну стрічку, але в неї вийшов якийсь шепіт і легенький помах руки.

Хлопець знизав плечима й узяв її гроші. Брітт-Марі хотіла пояснити йому, що її чоловік насправді підприємець і що вона любісінько може заплатити повну вартість за якусь там сьомгу. Та хлопець уже почав обслуговувати наступного покупця. І йому до неї вже не було ніякого діла.

Рівно о 17.00 Брітт-Марі стукає у двері кабінету дівчини. Дівчина відчиняє, вже вдягнена в пальто.

– А куди ви йдете? – питає Брітт-Марі. Дівчина явно вчуває звинувачувальні нотки в її голосі.

– Я... ну, ми вже зачиняємося... Я ж вам казала, мені треба й...

– Але ж ви повернетесь? О котрій мені на вас чекати?

– Що?

– Я маю знати, коли мені подавати картоплю.

Дівчина тре повіки кісточками пальців.

– Так, так, гаразд. Вибачте, Брітт-Марі. Але я вже вам казала, що в мене немає ча...

– Це – для вас, – каже Брітт-Марі, простягаючи їй олівець. Коли дівчина трохи збентежено бере його, Брітт-Марі

додає ще й пару стругачок: одну блакитну, другу рожеву. Киває на них, потім, без усякого осуду, – на хлопчачу стрижку дівчини.

– Знаєте, вас тепер не розбереш. Тому я взяла обидва кольори.

Схоже, дівчина не зовсім розуміє, яких таких «вас» має на увазі Брітт-Марі.

– Д...якую, мабуть.

– А зараз я б хотіла, щоб мене провели на кухню, якщо вам не важко, бо інакше я не встигну з картоплею.

Якусь мить здається, що дівчина збирається вигукнути: «Кухня?», та в останній момент стримується, розуміючи, наче мала дитина біля ванни, що опір тільки затягне процес і зробить його ще нестерпнішим. Вона просто підкоряється, вказує в бік кухні для персоналу й бере сумку з їжею в Брітт-Марі, яка йде за нею слідом по коридору.

Зі свого боку Брітт-Марі вирішує виказати люб'язність, зробивши комплімент.

– Яке у вас гарне пальто, – каже вона нарешті.

Дівчина здивовано проводить рукою по тканині пальта.

– Дякую! – щиро усміхається вона, відчиняючи двері на кухню.

– Це так сміливо носити червоне цієї пори року. А де кухонне приладдя?

Уже менш терпляче дівчина висуває шухляду. В одній половині купою звалене кухонне причандалля, а в другій – пластмасове відділення для столових приборів.

Одне відділення. Виделки, ножі, ложки. Разом.

Роздратування дівчини змінюється непідробною турботою.

– У... вас... Із вами все гаразд? – питає вона в Брітт-Марі.

Брітт-Марі важко сідає на стілець, із таким виглядом, наче зараз знепритомніє.

— Варвари, — шепоче вона, втягуючи щоки.

Дівчина сідає на стілець навпроти. Вона явно розгублена. Її погляд зупиняється на лівій руці Брітт-Марі. Кінчиками пальців Брітт-Марі нервово розтирає білу смужку на шкірі, мов шрам на ампутованій кінцівці. Перехоплює погляд дівчини й ховає руку під сумкою з таким виглядом, ніби помітила, як хтось підглядає за нею у ванній.

Брови у дівчини обережно піднімаються.

— Можна, я просто спитаю... Вибачте, але... Тобто, що ви насправді тут робите, Брітт-Марі?

— Мені потрібна робота, — відповідає Брітт-Марі, порпаючись у сумочці в пошуках носовичка, щоб протерти стіл.

Дівчина совається на стільці, намагаючись уместитися зручніше.

— Із усією належною повагою, Брітт-Марі, у вас не було роботи протягом сорока років. Чому це так важливо зараз?

— У мене була робота протягом сорока років. Я підтримувала порядок у домі. Ось чому це важливо зараз, — каже Брітт-Марі, змітаючи зі столу невидимі крихти.

Дівчина не відповідає одразу, й вона веде далі:

— Знаєте, я читала в газеті про жінку, яка мертвою пролежала у власній квартирі кілька тижнів. Сказали, що причина смерті була «природна». Її вечеря так і залишилася стояти на столі. Насправді це зовсім неприродно. Ніхто не знав, що вона померла, поки сусідів не почав турбувати запах.

Дівчина знічено сіпає пасемця свого короткого волосся.

— То... ви... значить, хочете знайти роботу, щоб... — промовляє вона, ніби навпомацки шукаючи відповіді.